

ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه حرمت خود کودکان

Psychometric Properties of the Self-Esteem Inventory for Children

Raana Ravan Parsa
MA in Psychology

Mohtaram Nemat Tavousi, PhD
Islamic Azad University
South Tehran Branch

محترم نعمت طاوسی
استادیار گروه روان‌شناسی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب

رعنا روان‌پارسا
کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب

چکیده

هدف این پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه رها از فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) بود. ۶۰۰ دانش‌آموز ۶ تا ۸ ساله (۳۰۰ دختر، ۳۰۰ پسر) در مقطع‌های پیش‌دبستانی، کلاس اول و کلاس دوم مدارس دولتی شمال و جنوب شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ به شیوه مرحله‌ای انتخاب و آزمون شدند. برای بررسی روایی سیاهه رها از فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) از روایی سازه، روایی ملاکی و روایی تفکیکی (افتراقی) استفاده شد. برای بررسی روایی همگرا از مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز-هریس (پیرز، ۱۹۸۴) استفاده شد که با سیاهه حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) رابطه مثبت معنادار داشت و برای بررسی روایی واگرا از مقیاس اضطراب کودکان اسپنس (اسپنس، ۱۹۹۸) استفاده شد که با سیاهه حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) رابطه منفی معنادار داشت. بررسی روایی سیاهه نشان داد که فقط یکی از ماده‌ها ضریب تشخیص مناسب ندارد و آن ماده حذف شد. در تمامی موارد دیگر روایی مناسب ابزار تأیید شد. برای بررسی اعتبار این سیاهه از سه روش دونیمه کردن، بازآزمایی و ضریب کودر - ریچاردسون ۲۰ استفاده شد که نتایج اعتبار مناسب ابزار را تأیید کرد. در مجموع، کل نتایج بیانگر روایی و اعتبار مناسب و قابل قبول این سیاهه برای سنجش حرمت خود کودکان جامعه ایران بود.

واژه‌های کلیدی: حرمت خود، ویژگی‌های روان‌سنجی، سیاهه حرمت خود کودکان، روایی، اعتبار

Abstract

The study aimed to establish the psychometric properties of the Culture-Free Self-Esteem Inventory (CFSEI; Battle, 2002). The inventory was administered to 600 students (300 girls, 300 boys) aged between 6 and 8 years. The participants were selected from public preschools, and from the first and the second grade of public primary schools located in northern and southern parts of Tehran using stage sampling method. The results of criterion validity, differential validity, and construct validity of the CFSEI were analyzed. To examine the convergent validity of the CFSEI, the Piers-Harris Children's Self Concept Scale (PHCSCS; Piers, 1984) was used. The results indicated that CFSEI had a positive and significant association with the PHCSCS. To establish the divergent validity of the CFSEI, the Spence Children's Anxiety Scale (SCAS; Spence, 1998) was used. The results indicated that the CFSEI had a negative and significant association with the SCAS. Except for one question which didn't have an acceptable coefficient of determination which was removed from the CFSEI, the validity of the CFSEI was confirmed. To establish the reliability of the CFSEI, split half, test-retest and Kuder-Richardson Formula 20 were used. The results indicated that the CFSEI had good reliability. The findings suggest that the CFSEI is a reliable and valid tool to employ with Iranian children.

Keywords: self-esteem, psychometric properties, the Children's Self-Esteem Inventory, validity, reliability

received: 12 December 2017

accepted: 4 February 2017

Contact information: nemattavousi@yahoo.com

دریافت: ۱۳۹۶/۹/۲۱

پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۱۵

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته روان‌شناسی عمومی است.

مقدمه

خودپنداشت^۳ به طور معادل استفاده کرده است. مبنای این مدل این اصل است که حرمت خود بازخورد^۴ فرد، با توجه به شناخت او از توانایی‌ها و محدودیت‌های فردی خود، در مورد خود اوست. این بازخورد به صورت حس کاملاً مثبت یا کاملاً منفی در اوایل دوران کودکی آغاز می‌شود. با رشد و بلوغ حرمت خود به صورت فراینده تحول می‌یابد و ابعاد اجتماعی، شخصی، تحصیلی، عمومی و خانوادگی آن متمایز می‌شود.

نسخهٔ سوم سیاههٔ رها از فرهنگ حرمت خود بر اساس مدل حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) ساخته شده است. در این مدل، حرمت خود در اواسط دوران کودکی آغاز می‌شود. در این زمان کودکان شروع به تشخیص و شناسایی توانایی‌ها و محدودیت‌های خود به صورت کلی می‌کنند، اما هنوز قادر به تمایز^۴ این توانایی‌ها نیستند. در فرم ابتدایی سیاههٔ رها از فرهنگ برای حرمت خود در این سن فقط یک مقدار برای حرمت خود کلی مشخص شده است. فرم متوسطهٔ^۶ سیاههٔ رها از فرهنگ حرمت خود علاوه بر حرمت خود کلی،^۷ ابعاد اجتماعی، خانوادگی، عمومی و تحصیلی حرمت خود را اندازه می‌گیرد. به دلیل توانایی‌های شناختی و خودبازگویی^۸ پیشرفته در دوران نوجوانی، فرم نوجوانان^۹ این ابزار به صورت کامل‌تر ابعاد حرمت خود شخصی را متمایز می‌کند (باتل، ۲۰۰۲). سیاهه‌های رها از فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) نوعی ابزار خودگزارش‌دهی است که برای شناخت افراد نیازمند به حمایت روان‌شناختی و طراحی مداخله‌های تحصیلی، فردی یا عاطفی، شناخت حوزه‌های خاص مشکلات حرمت خود و همچنین سنجش حرمت خود در پژوهش‌ها استفاده می‌شود. هنجاریابی این سیاهه در یک نمونهٔ آمریکایی ۱۷۲۷ نفری بین سال‌های ۱۹۹۸ و ۲۰۰۰ و اعتبار آن بر اساس دو روش همسانی درونی و بازآزمایی محاسبه شد. در همهٔ رده‌های سنی متوسط ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ و اعتبار بازآزمایی آن از ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ گزارش شد. میانگین و انحراف استاندارد سیاههٔ ابتدایی حرمت خود به ترتیب ۱۰ و ۳ گزارش شده است (باتل، ۲۰۰۲).

حرمت خود^۱ سازه‌ای است که بر ادراک فرد از خودارزشمندی^۲ دلالت دارد. ادراک فرد از خویش به تدریج تحول می‌یابد و با بلوغ و تعامل با دیگران تمایز پیدا می‌کند. ادراک خودارزشمندی گرایش^۳ به ثبات دارد و در مقابل تغییر مقاوم است (باتل، ۱۹۸۱، ۱۹۸۲، ۱۹۸۷ نقل از باتل، جرات، اسمیت و پریچت، ۱۹۸۸).

در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ ابزارهای مختلف برای اندازه‌گیری حرمت خود و پژوهش‌های تحصیلی و اجتماعی گسترش یافته است (نوجنت و توماس، ۱۹۹۳).

مقیاس حرمت خود روزنبرگ^۴ (۱۹۶۵) دستیابی به شاخصی یک‌بعدی از حرمت خود کلی بر مبنای مدل گاتمن^۵ و کاربرد اصلی آن در نوجوانان است. سیاههٔ حرمت خود کوپراسمیت^۶ (۱۹۶۷، ۱۹۸۱) برای اندازه‌گیری ارزیابی فردی طراحی شده است. فرم مدرسه^۷ به صورت فرم بلند A، مربوط به دانش‌آموزان ۸ تا ۱۵ ساله است. شاخص حرمت خود هادسون^۸ (۱۹۸۲) برای اندازه‌گیری اندازه یا شدت مشکلات حرمت خود طراحی شده و برای کودکان بزرگ‌تر از ۱۲ سال کاربرد دارد. مشکل این ابزار آن است که فقط مشکلات مرتبط با حرمت خود را برجسته می‌کند (نوجنت و توماس، ۱۹۹۳). مقیاس درجه‌بندی حرمت خود کودکان^۹ (چیو، ۱۹۸۷) ابزاری برای اندازه‌گیری حرمت خود کودکان است که توسط معلمان درجه‌بندی می‌شود.

با توجه به نبود ابزاری روا و معتبر برای اندازه‌گیری حرمت خود در کودکان و نوجوانان به‌ویژه برای دوران کودکی در ایران، این پژوهش به بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی فرم ابتدایی^{۱۰} (۶ تا ۸ سال) سیاهه‌های رها از فرهنگ حرمت خود^{۱۱} (باتل، ۲۰۰۲) اختصاص یافته است.

باتل (۲۰۰۲) در مدل نظری خود از دو مفهوم حرمت خود و

1. self-esteem
2. self-worth
3. tend
4. Rosenberg Self-Esteem Scale
5. Guttman, J. M.
6. Coopersmith Self-Esteem Inventory
7. school form

8. Hudson Index of Self-Esteem (ISE)
9. magnitude or severity
10. Self-Esteem Rating Scale for Children
11. primary form
12. Culture-Free Self-Esteem Inventories
13. self-concept

14. attitude
15. differentiate
16. intermediate form
17. global self-esteem
18. self-assertion
19. adolescent form

خود باتل (۲۰۰۲) را ۰/۷۷ به دست آوردند. در ایران نیز یونسی (۱۳۸۷) با بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه دوم سیاهه حرمت خود باتل نشان داد که ضریب بازآزمایی برای دانش‌آموزان دختر ۰/۷۸، برای دانش‌آموزان پسر ۰/۸۱ و برای کل سیاهه ۰/۷۹ است. همچنین برای تعیین روایی همگرا از ضریب همبستگی این سیاهه با مقیاس حرمت خود کوپراسمیت استفاده شد و این ضریب همبستگی برابر با ۰/۷۵ به دست آمد (یونسی، ۱۳۸۷). با توجه به اینکه ویراست سوم این ابزار تاکنون در ایران اعتباری نبوده است، در این پژوهش ویژگی‌های روان‌سنجی آن در ایران بررسی می‌شود.

روش

روش این پژوهش توصیفی اکتشافی و جامعه آماری همه کودکان ۶ تا ۸ ساله مدارس دولتی مناطق آموزشی شمال و جنوب تهران در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بود. سیاهه حرمت خود باتل (باتل، ۲۰۰۲) به صورت مصاحبه روی ۶۵۰ دانش‌آموز با روش نمونه‌برداری مرحله‌ای اجرا شد و در تحلیل اولیه ۵۰ نفر به دلیل نمره تداومی بالاتر از ۷ از تحلیل حذف و در نهایت ۶۰۰ دانش‌آموز (۳۰۰ دختر و ۳۰۰ پسر) با میانگین سنی ۷/۱۶ و انحراف استاندارد ۰/۷۵۸ انتخاب شدند. برای کنترل شرایط اقتصادی از بین مدارس دولتی مناطق شمال و جنوب تهران در مقاطع تحصیلی پیش‌دبستان، کلاس اول و کلاس دوم نمونه‌ها انتخاب و فرم ابتدایی (۶ تا ۸ سال) سیاهه حرمت خود باتل (۲۰۰۲) برای آن‌ها اجرا شد.

فرم ابتدایی سیاهه رهازفرهنگ حرمت خود^{۱۱} (باتل، ۲۰۰۲). سیاهه‌های رهازفرهنگ حرمت خود ابزار سنجش غیرسوگیرانه برای اندازه‌گیری حرمت خود است و ویراست سوم آن را باتل در سال ۲۰۰۲ در سه گستره سنی ۶ تا ۱۸ سال (فرم ابتدایی ۶ تا ۸ سال، فرم متوسطه ۹ تا ۱۲ سال و فرم نوجوان ۱۳ تا ۱۸ سال) برای اندازه‌گیری حرمت خود تحصیلی^{۱۲}، حرمت خود

باتل (۲۰۰۲) روایی سازه^۱ و روایی همزمان^۲ را با مقایسه نمره‌های سیاهه با دیگر ابزارهای مرتبط برای نمونه‌های سه رده سنی به دست آورد. در اولین بررسی، سیاهه‌های رهازفرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) با سیاهه حرمت خود^۳ (براون^۴ و الکساندر^۵، ۱۹۹۱) مقایسه شد. نتایج نشان داد همبستگی بین بهره حرمت خود کلی با سیاهه حرمت خود ۰/۶۱ است و زیرمقیاس‌های دیگر برای اکثر گروه‌های سنی از ۰/۵۰ تا ۰/۶۰ با یکدیگر همبسته بودند.

در بررسی دیگری سیاهه‌های حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) با مقیاس چندگانه خودپنداشت^۶ (براکن^۷، ۱۹۹۲) مقایسه شد. نمره‌های کل مقیاس چندگانه خودپنداشت با نمره‌های بهره حرمت خود کلی این سیاهه ۰/۷۸ همبسته بود. همبستگی بین سیاهه حرمت خود باتل و مقیاس چندگانه خودپنداشت براکن ۰/۴۰ بود (باتل، ۲۰۰۲).

اعتبار و روایی این ابزار در کشورهای مختلف بررسی شده است. برای مثال، پاستور (۲۰۰۳) اعتبار ویراست سوم نسخه ابتدایی را با آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۲ به دست آورد. وانگ (۲۰۰۳) در پژوهش خود نخست فرم متوسطه را به زبان چینی ترجمه و روی ۱۰۰ دانش‌آموز ۱۰ تا ۱۲ ساله اجرا کرد و مقدار ضریب آلفای کرونباخ کل سیاهه را ۰/۸۵ به دست آورد. گارسیا^۸ (۲۰۰۳) نقل از اوهل، (۲۰۱۱) در پژوهش خود ضرایب بازآزمایی فرم کودکان و فرم نوجوانان را به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۸۱ گزارش کرد. مک‌دونالد (۲۰۰۴) در پژوهش خود ضرایب آلفای کرونباخ را برای زیرمقیاس‌ها ۰/۷۰ تا ۰/۹۲ و برای کل سیاهه ۰/۸۶ محاسبه کرد. کادی (۲۰۰۷) از ویراست سوم نسخه ابتدایی این ابزار در شهر آستین تگزاس استفاده کرد و ضریب آلفای کرونباخ را برای کل سیاهه ۰/۸۰ به دست آورد. رافی (۲۰۰۸) در لبنان ضریب آلفای کرونباخ این سیاهه را ۰/۸۰ به دست آورد. در پژوهشی دیگر در پاکستان امران (۲۰۱۲) این سیاهه را به زبان اردو^{۱۰} ترجمه کرد. ضرایب آلفای کرونباخ فرم نوجوانان در نمونه ۴۰۰ نفری ۰/۸۵۱، فرم متوسطه در نمونه ۴۰۰ نفری ۰/۸۲۹ و فرم ابتدایی در نمونه ۱۵۰ نفری ۰/۶۴۹ بود. همچنین مک‌داری، اوهارا و بیرن (۲۰۱۶) در پژوهش خود ضریب آلفای کرونباخ سیاهه ابتدایی حرمت

1. construct validity
2. concurrent validity
3. Self-Esteem Inventory
4. Brown, L.
5. Alexander, J.

6. global self-esteem quotient
7. Multidimensional Self Concept Scale (MSCS)
8. Bracken, B. A.
9. Garcia, E.
10. Urdu

11. Culture Free Self-Esteem Inventory Primary Form
12. academic self-esteem

این مقیاس از ۸۰ جمله خبری اول شخص تشکیل شده و شرکت‌کنندگان پاسخ بله یا خیر به آن می‌دهند (چیو، ۱۹۸۸).

پیرز (۱۹۷۳) نقل از پیرز و هرزبرگ، (۲۰۰۲) اعتبار این مقیاس را با روش کودر - ریچاردسون به دست آورد و با روش تحلیل عاملی بر روی ۱۴۶ دانش‌آموز پایه ششم و ۱۵۱ دانش‌آموز پایه دهم، شش عامل اصلی را تأیید کرد. در این پژوهش هم‌چنین بار ۳ عامل شناخته‌شده دیگر (خودارزشی، نازگاری^۱ و توانایی در مقابل ترسو بودن)^۲ نیز، که به عامل اضطراب مربوطاند، تأیید شد. ستر^۳ و وارد^۴ (۱۹۸۶) نقل از پیرز و هرزبرگ، (۲۰۰۲) اعتبار آن را با روش دونیمه کردن ۱۸۳ دانش‌آموز دختر و پسر پایه دوم در استرالیا ۰/۸۹ گزارش کردند. هاتی^۵ (۱۹۹۳) نقل از پیرز و هرزبرگ، (۲۰۰۲) در استرالیا با استفاده از نمونه ۱۳۵ نفری دانش‌آموزان پایه دهم تا دوازدهم اعتبار بازنمایی کلی برای تمامی زیرمقیاس‌ها را ۰/۸۷ به دست آورد (پیرز و هرزبرگ، ۲۰۰۲).

در پژوهش باتل (۲۰۰۲) همبستگی بین نمره‌های سیاهه‌های رها از فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) با نمره‌های مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز - هریس (پیرز، ۱۹۸۴ نقل از چیو، ۱۹۸۸) محاسبه شد و نتایج نشان داد نمره کل مقیاس خودپنداشت کودکان با بهره حرمت خود کلی در سیاهه‌های حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) ۰/۷۲ همبسته است و به طور کلی زیرمقیاس‌ها برای همه گستره‌های سنی ۰/۵۰ و ۰/۶۰ همبستگی داشت.

مقیاس خودپنداشت کودکان اسپنس (اسپنس، ۱۹۹۸). این مقیاس، که ۴۴ ماده دارد و ابزار خودگزارش دهی برای کودکان ۸ تا ۱۲ ساله است، برای اندازه‌گیری نشانه‌های مربوط به اضطراب جدایی^{۲۶}، جمعیت‌هراسی^{۲۷}، اختلال وسواس بی‌اختیاری^{۲۸} و حشمت‌زدگی - وسعت‌هراسی^{۲۹}، اضطراب فراگیر^{۳۰} و ترس از

عمومی^۱، حرمت خود والد/خانه^۲، حرمت خود اجتماعی^۳ و حرمت خود شخصی^۴ تدوین کرده است. فرم ابتدایی شامل ۲۹ ماده است که جنبه‌های اجتماعی، عمومی، والد/خانه و تحصیلی را می‌سنجد. این فرم زیرمقیاس ندارد و نمره حرمت خود کلی را مشخص می‌کند. ماده‌های سیاهه به صورت مثبت و منفی است. ماده‌های این فرم برای کودک خوانده و پاسخ‌های وی ثبت می‌شود. برای امتیازدهی به همه ماده‌ها، مربع‌ها و دایره‌هایی در ستون پاسخ قرار دارد. ۱۰ ماده مربوط به نمره تدافعی^۵ است که جمع آن‌ها در انتهای سیاهه در قسمت نمره تدافعی نوشته می‌شود و معیاری برای سنجش دروغ است و نمره برش برای آن ۷ از ۱۰ پیشنهاد شده است. بقیه ماده‌ها مربوط به حرمت خود کلی است که جمع آن در قسمت انتهای سیاهه در قسمت جمع حرمت خود کلی ثبت می‌شود و برای سنجش حرمت خود استفاده می‌شود (باتل، ۲۰۰۲).

اعتبار سیاهه حرمت خود کودکان باتل (۲۰۰۲) بر اساس ضرایب همسانی درونی (کودر - ریچاردسون)^۶، دونیمه کردن^۷ و بازنمایی^۸ با فاصله دو هفته محاسبه و برای محاسبه روایی از روش‌های کلاسیک روان‌سنجی، روایی ملاکی (روایی همگرا و روایی واگرا) و روایی تفکیکی^۹ (افتراقی) و برای روایی همگرا از مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز - هریس^۲ (پیرز، ۱۹۸۴ نقل از چیو، ۱۹۸۸) و برای روایی واگرا از مقیاس اضطرابی کودکان اسپنس^۳ (اسپنس، ۱۹۹۸) استفاده شد.

مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز - هریس (پیرز، ۱۹۸۴) نقل از چیو، (۱۹۸۸). این مقیاس نخست برای ارزیابی خودپنداشت کودکان استفاده می‌شد، اما بعدها برای اندازه‌گیری شش بعد حرمت خود، رفتار، وضعیت عقلی و مدرسه، ویژگی‌ها و ظاهر جسمانی^{۱۵}، اضطراب، محبوبیت^{۱۶}، شادکامی^{۱۷} و رضایتمندی^{۱۸} گسترش یافت.

1. general self-esteem	12. Piers-Harris Children Self Concept Scale	22. strength versus timidity
2. parental/home self-esteem	(PHSCS)	23. Center, Y.
3. social self-esteem	13. Spence Children Anxiety Scale (SCAS)	24. Ward, J.
4. personal self-esteem	14. intellectual and school status	25. Hattie, J. H.
5. defensive score	15. physical appearance and attributes	26. separation anxiety
6. cutoff score	16. popularity	27. social phobia
7. Kuder-Richardson	17. happiness	28. obsessive-compulsive disorder
8. half-split method	18. satisfaction	29. panic-agoraphobia
9. test-retest	19. factor analysis	30. generalized anxiety
10. criterion validity	20. self-worth	
11. discriminant validity	21. adjustment	

بارت و تورنر، ۲۰۰۳). در پژوهش موسوی، مرادی، فرزاد، مهدوی و اسپنس (۲۰۰۷) این مقیاس روی ۴۱۷ کودک ۶ تا ۱۲ ساله ایرانی در تهران اجرا شد و ضریب آلفای ۰/۸۹ برای مجموع ۶ زیرمقیاس آن به دست آمد. در این پژوهش اعتبار این ابزار با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد.

یافته‌ها

برای توصیف داده‌ها میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی دورشته‌ای نقطه‌ای^۲ هر یک از ماده‌ها (به استثنای ماده‌های تدافعی) و نمره کل حاصل از اجرای سیاهه حرمت خود باتل در جدول ۱ آمده است.

جراحت جسمانی^۱ گسترش یافته است (اسپنس، بارت و تورنر، ۲۰۰۳). در این مقیاس کودکان بر اساس شدت تجربه هر نشانه به ماده‌ها به صورت هرگز (صفر امتیاز)، بعضی وقت‌ها (۱ امتیاز)، بیشتر وقت‌ها (۲ امتیاز) و همیشه (۳ امتیاز) پاسخ می‌دهند. حداکثر امتیاز برای ۳۸ ماده اضطرابی، ۱۱۴ است و ۶ ماده باقیمانده جملات مثبتی هستند که در جمع امتیازدهی محاسبه نمی‌شوند (اسپنس، ۱۹۹۸).

نتایج بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس کودکان اسپنس (اسپنس، ۱۹۹۸) نشان داد ضرایب اعتبار آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و با دونیمه کردن گاتمن ۰/۹۰ بود. اعتبار بازآزمایی مقیاس طی ۱۲ هفته، آلفای کرونباخ ۰/۶۳ به دست آمد (اسپنس،

جدول ۱
خلاصه یافته‌های توصیفی (n=۶۰۰)

ماده‌ها	M	SD	Rpbis
۱	۰/۵۰	۰/۵۰۰	۰/۴۵*
۲	۰/۶۳	۰/۴۸۳	۰/۲۶*
۴	۰/۶۴	۰/۴۸۱	۰/۵۰*
۶	۰/۶۴	۰/۴۸۱	۰/۵۰*
۸	۰/۸۴	۰/۳۶۵	۰/۴۷*
۱۰	۰/۷۸	۰/۴۱۳	۰/۲۰*
۱۱	۰/۶۴	۰/۴۸۲	۰/۵۲*
۱۲	۰/۴۶	۰/۴۹۹	۰/۵۳*
۱۴	۰/۴۹	۰/۵۰۰	۰/۳۳*
۱۵	۰/۸۹	۰/۳۱۹	۰/۳۷*
۱۷	۰/۶۶	۰/۴۷۶	۰/۵۵*
۱۹	۰/۸۸	۰/۳۲۱	۰/۲۴*
۲۰	۰/۷۱	۰/۴۵۶	۰/۶۲*
۲۲	۰/۸۴	۰/۳۶۴	۰/۴۸*
۲۳	۰/۹۰	۰/۳۰۵	۰/۲۳*
۲۵	۰/۸۷	۰/۳۳۷	۰/۳۹*
۲۶	۰/۷۹	۰/۴۰۹	۰/۳۵*
۲۸	۰/۴۸	۰/۵۰۰	۰/۴۹*
۲۹	۰/۶۳	۰/۴۸۳	۰/۴۰*
نمره کل	۱۳/۲۴	۲/۷۰۱	

* P < ۰/۰۱

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد میانگین گروه نمونه ۱۳/۲۴ است که در دامنه حرمت خود بالاتر از میانگین قرار دارد. علاوه بر این ضریب همبستگی دورشته‌ای نقطه‌ای ماده‌ها در دامنه ۰/۲۰ تا ۰/۶۲ قرار دارد که همبستگی معنادار تمام ماده‌ها را با نمره کل سیاهه نشان می‌دهد ($P < ۰/۰۱$). بنابراین در این مرحله هیچ‌یک از ماده‌ها حذف نشد.

نتایج حاصل از بررسی کجی و کشیدگی هر یک از ماده‌ها طبیعی بودن توزیع را نشان داد، بنابراین برای تحلیل ماده‌های سیاهه بر اساس نظریه روان‌سنجی کلاسیک، گروه نمونه به ۳ گروه دسته‌بندی و نمره‌های ۲۷ درصد بالا و پایین هر گروه تحلیل شد (جدول ۲).

جدول ۲

تحلیل ماده‌های سیاهه ابتدایی رها از فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲)

$NO_{(2)}$	χ^2	D	Pq	Q	P	P_L	P_U	N_L	N_U	$NO_{(1)}$
۱۵	۵۳/۷۹**	۰/۴۱**	-/۲۵	-/۴۹	-/۵۱	-/۳۰	-/۷۱	۴۹	۱۱۵	۱
۱۲	۷/۰۸**	-/۱۴*	-/۲۳	-/۳۶	-/۶۴	-/۵۷	-/۷۱	۹۲	۱۱۵	۲
۱۴	۷۲/۸۴**	۰/۴۶**	-/۲۴	-/۳۹	-/۶۱	-/۳۸	-/۸۴	۶۱	۱۳۶	۴
۱۱	۷۱/۸۴**	۰/۴۵**	-/۲۳	-/۳۵	-/۶۵	-/۴۲	-/۸۷	۶۸	۱۴۱	۶
۴	۵۶/۷۳**	۰/۳۳**	-/۱۵	-/۱۸	-/۸۲	-/۶۵	-/۹۸	۱۰۵	۱۵۸	۸
۷	۹/۰۱**	-/۱۴*	-/۱۷	-/۲۱	-/۷۹	-/۷۲	-/۸۶	۱۱۷	۱۳۹	۱۰
۱۳	۷۷/۲۳**	۰/۴۷**	-/۲۴	-/۳۸	-/۶۲	-/۳۸	-/۸۵	۶۱	۱۳۸	۱۱
۱۸	۷۳/۸۳**	۰/۴۷**	-/۲۵	-/۵۴	-/۴۶	-/۲۲	-/۶۹	۳۵	۱۱۲	۱۲
۱۶	۶۲/۲۴**	۰/۴۴**	-/۲۵	-/۵۰	-/۵۰	-/۲۸	-/۷۲	۴۵	۱۱۶	۱۴
۲	۳۴/۰۸**	۰/۲۳**	-/۱۱	-/۱۳	-/۸۷	-/۷۵	-/۹۸	۱۲۲	۱۵۸	۱۵
۱۰	۸۷/۳۳**	۰/۴۹**	-/۲۲	-/۳۴	-/۶۶	-/۴۱	-/۹۰	۶۶	۱۴۶	۱۷
۱	۱۲/۸۶**	-/۱۳*	-/۱۱	-/۱۲	-/۸۸	-/۸۱	-/۹۴	۱۳۲	۱۵۳	۱۹
۸	۱۲۵/۹۴**	۰/۵۸**	-/۲۲	-/۳۳	-/۶۷	-/۳۸	-/۹۶	۶۱	۱۵۶	۲۰
۵	۵۶/۷۸**	۰/۳۳**	-/۱۵	-/۱۹	-/۸۱	-/۶۴	-/۹۷	۱۰۳	۱۵۷	۲۲
-	۱۱/۰۱**	-/۱۱	-/۱۰	-/۱۱	-/۸۹	-/۸۳	-/۹۴	۱۳۴	۱۵۳	۲۳
۳	۳۶/۵۹**	۰/۲۴**	-/۱۲	-/۱۴	-/۸۶	-/۷۴	-/۹۸	۱۲۰	۱۵۸	۲۵
۶	۳۵/۵۹**	۰/۲۳**	-/۱۶	-/۲۰	-/۸۰	-/۶۷	-/۹۳	۱۰۸	۱۵۱	۲۶
۱۷	۶۹/۴۵**	۰/۴۶**	-/۲۵	-/۵۰	-/۵۰	-/۲۷	-/۷۳	۴۳	۱۱۸	۲۸
۹	۵۴/۳۹**	۰/۳۹**	-/۲۳	-/۳۵	-/۶۵	-/۴۶	-/۸۵	۷۵	۱۳۸	۲۹

* $P < ۰/۰۵$ ** $P < ۰/۰۱$

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد ضرایب دشواری ماده‌ها در دامنه ۰/۴۵ تا ۰/۸۹ و ضریب تشخیص ماده‌ها در دامنه ۰/۱۲ تا ۰/۵۹ قرار دارد. از آنجا که بر اساس ملاک فن^۱ و فلنگان^۲ (۱۹۳۹ نقل از شریفی و شریفی، ۱۳۹۲) برای نمونه‌های بیش از ۳۵۰ نفر ضریب تشخیص کمتر از ۰/۱۲ معنادار نیست، ماده ۲۳ سیاهه حرمت خود باتل (خانواده من فکر می‌کنند من مهم

هستم) با ضریب تشخیص ۰/۱۱ از سیاهه حذف شد. سایر ماده‌ها ضریب تشخیص مناسب داشتند. پس از اطمینان از مناسب بودن ماده‌ها و حذف ماده ۲۳، ماده‌های سیاهه به ترتیب ضریب دشواری در ستون انتهایی (NO_2) مرتب شده است. به منظور بررسی روایی ملاکی، سه آزمون سیاهه حرمت خود

باتل (فرم ابتدایی)، مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز - هریس (روایی همگرا) و مقیاس اضطراب کودکان اسپنس (روایی واگرا) در گروهی متشکل از ۱۴۴ آزمودنی اجرا و ضرایب همبستگی

پیرسون بین این سه ابزار محاسبه و در جدول ۳ گزارش شده است. پیش از اجرای این آزمون از برقراری مفروضه‌های بهنجاری توزیع داده‌ها و خطی بودن رابطه متغیرها اطمینان حاصل شد.

جدول ۳
ضرایب همبستگی متغیرها

شاخص‌ها	۱	۲
۱. حرمت خود باتل	-	
۲. خودپنداشت پیرز - هریس	۰/۴۶*	-
۳. اضطراب کودکان اسپنس	-۰/۲۸*	-۰/۴۷*

* $P < ۰/۰۰۱$

بحث

نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۳ نشان می‌دهد که سیاهه حرمت خود باتل با مقیاس خودپنداشت پیرز - هریس رابطه مثبت معنادار ($r=۰/۴۶$ و $P < ۰/۰۰۱$) و با مقیاس اضطراب کودکان اسپنس رابطه منفی معنادار دارد ($r=-۰/۲۸$) و $P < ۰/۰۰۱$. این یافته‌ها روایی ملاکی سیاهه حرمت خود باتل (۲۰۰۲) را تأیید کرد.

این پژوهش با هدف تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه حرمت خود باتل (۲۰۰۲) فرم ابتدایی انجام و ابتدا روایی آن بررسی شد. یافته‌های توصیفی نشان داد که همه ماده‌ها در دامنه حرمت خود بالاتر از میانگین است. ماده ۲۳ سیاهه حرمت خود باتل (خانواده من فکر می‌کنم من مهم هستم) با ضریب تشخیص ۰/۱۱ از سیاهه حذف شد. سایر ماده‌ها ضریب تشخیص مناسب دارند.

برای تعیین روایی تفکیکی مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز- هریس در یک گروه ۱۴۴ نفری اجرا شد و میانگین گروه نمونه برابر با ۶۷/۹۸ با انحراف استاندارد ۵/۵۴۳ به دست آمد. نمره‌ها در دامنه ۴۶ تا ۷۹ قرار داشتند. بر اساس این نتایج، کودکانی که یک انحراف استاندارد از میانگین بالاتر بودند به عنوان کودکان با حرمت خود بالا (۲۳ نفر) و کودکانی که یک انحراف استاندارد از میانگین پایین‌تر بودند به عنوان کودکان با حرمت خود پایین (۱۹ نفر) انتخاب شدند. سپس نمره‌های حرمت خود حاصل از سیاهه حرمت خود باتل این دو گروه با آزمون t مستقل مقایسه شد. نتایج نشان داد بین دو گروه تفاوت معنادار ($t=۵/۶۵۱$ ، $df=۴۰$ و $P < ۰/۰۰۱$) وجود دارد. این یافته روایی تفکیکی سیاهه حرمت خود باتل را تأیید می‌کند.

پس از آن تحلیل ماده‌های سیاهه با محاسبه ضریب χ^2 دو و ضریب تشخیص (تمیز) انجام شد و نتایج مناسب بودن ضریب χ^2 دو را برای تمام ماده‌ها نشان داد و هیچ‌یک از ماده‌ها حذف نشد. نتایج حاصل از ضریب تشخیص نشان‌دهنده ضریب مناسب برای ۲۸ ماده بود. بر اساس ملاک فن و فلنگان (۱۹۳۹) نقل از شریفی و شریفی، (۱۳۹۲) همه ماده‌ها، جز ماده ۲۳، معنادار بود و این ماده حذف شد.

ضرایب همبستگی بازآزمایی ۶۰ دانش‌آموز، با فاصله زمانی دو هفته، دونیمه کردن و کودر - ریچاردسون این سیاهه به ترتیب ۰/۸۳۴، ۰/۶۰۳ و ۰/۵۸۳ به دست آمد، که مناسب بودن ویژگی‌های روان‌سنجی این سیاهه را در کودکان ایرانی تأیید می‌کند. به غیر از ماده ۲۳، سایر ماده‌ها ضریب تشخیص مناسب داشتند.

برای بررسی روایی همگرا از مقیاس خودپنداشت کودکان پیرز - هریس (پیرز، ۱۹۸۴ نقل از چیو، ۱۹۸۸) استفاده شد. نتایج به دست آمده حاکی از همبستگی مثبت معنادار بین این مقیاس و سیاهه حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) و این نتایج با گزارش باتل (۲۰۰۲) همسو بود.

برای بررسی روایی واگرا از مقیاس اضطراب کودکان اسپنس (اسپنس، ۱۹۹۸) استفاده شد و نتایج رابطه منفی معنادار را نشان داد.

- Battle, J. (2002). *Culture-Free Self-Esteem Inventories Examiner's Manual*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Chiu, L. H. (1988). Measures of Self-Esteem for School-Age Children. *Journal of Counseling and Development*, 66(6), 298-301.
- Cody, P. A. (2007). *Therapeutic horsemanship and children adopted from foster care: A case study analysis using mixed methods*. The University of Texas at Austin; Flanagan.
- Imran, H. (2012). *Self-Esteem as a function of gender and socio-economic status and its relationship with academic achievement in children: Use of CFSEI-3 with Urdu Adaption*. Unpublished PhD Dissertation. Institute of Clinical Psychology, University of Karachi, Pakistan.
- McDarby, F., O'Leary, D., & Byrne, M. (2016). Taking the sweetness out of the "Share a Coke" marketing campaign: the influence of personalized labelling on elementary school children's bottled drink choices. *Pediatric Obesity*. 1-7. Doi:10/1111/ijpo/12193.
- McDonald, A. M. (2004). *A comparison of the self-esteem of disadvantaged students in grades four, five and six identified as artistically talented and students not identified as artistically talented*. A thesis submitted to the faculty of Miami University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Educational Specialist, Department of Educational Psychology, Miami University, and Oxford, Ohio.
- Mousavi, R., Moradi, A. R., Farzad, V., Mahdavi, E. & Spence, S. (2007). Psychometric Properties of the Spence Children's Anxiety Scale with an Iranian Sample, *International Psychology Journal*, 1 (1). 1-16.
- Nugent, W. R., & Thomas, J. W. (1993). Validation of a clinical measure of self-esteem. *Research on Social Work Practice*, 2(3), 208-218.
- Uhl, E. R. (2011). *Children's reinforcement-induced suggestibility: Its developmental trajectory and relation to individual differences*. Psychology Faculty of the University of Texas at El Paso.
- Pastor, D. A. (2003). The use of multilevel item

نتایج بررسی روایی تفکیکی (افتراقی) نشان داد که سیاهه حرمت خود باتل (باتل، ۲۰۰۲) توانایی تمیز سطح بالا و پایین حرمت خود را دارد.

نتایج بررسی اعتبار سیاهه با سه روش بازآزمایی، دونیمه کردن و فرمول کودر - ریچاردسون ۲۰ اعتبار مناسب سیاهه را نشان داد. ضریب همبستگی حاصل از بازآزمایی با نتایج پژوهش‌های امران (۲۰۱۲)، باتل (۲۰۰۲)، و گارسیا (۲۰۰۳) نقل از اوهل، (۲۰۱۱) و نتایج حاصل از همسانی درونی با نتایج پژوهش‌های امران (۲۰۱۲)، باتل (۲۰۰۲)، پاستور (۲۰۰۳) و مک‌داربی و دیگران (۲۰۱۶) همسو بود.

درمجموع نتایج این پژوهش روایی و اعتبار سیاهه رهاز فرهنگ حرمت خود (باتل، ۲۰۰۲) را در جامعه ایرانی و رها از فرهنگ بودن سیاهه را تأیید کرد.

یافته‌های این پژوهش محدودیت‌هایی نیز دارد. نمونه پژوهشی فقط شامل دانش‌آموزان مدارس دولتی شمال و جنوب تهران بوده و از آنجا که این پژوهش به‌طور محدود در فرهنگ ایرانی انجام شده، تعمیم‌پذیری یافته‌های این پژوهش به گروه‌های دیگر، نیازمند بررسی‌ها و تأییدهای تجربی بیشتر است. پیشنهاد می‌شود این ابزار در شهرهای دیگر با شرایط متفاوت اقتصادی و اجتماعی هم اجرا و نتایج آن بررسی شود. با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش استفاده از این ابزار در مطالعات بالینی مربوط به حرمت خود کودکان ۶ تا ۸ سال پیشنهاد می‌شود.

منابع

- شریفی، ح. پ. و شریفی، ن. (۱۳۹۲). *اصول روان‌سنجی و روان‌آزمایی*. تهران: رشد.
- یونسی، ج. (۱۳۸۷). آزاد از فرهنگ یا صادق با فرهنگ؟ گزارش مطالعه مقدماتی مقیاس حرمت خود در کودکان. *روان‌شناسی معاصر*، ۲ (۲)، ۱۳-۲۱.

- Battle, J., Jarratt, L., Smit, S., & Precht, D. (1988). Relation among self-esteem, depression and anxiety of children. *Psychology Reports*, 62(3), 999-1005.

- Spence, S. H. (1998). A measure of anxiety symptoms among children. *Behavior Research and Therapy*, 36(5), 545-566.
- Spence, S. H., Barrett, P. M., & Turner, C. M. (2003). Psychometric properties of the Spence Children's Anxiety Scale with young adolescents. *Journal of Anxiety Disorders*, 17(6), 605-625.
- Wang, C. K. (2003). *The study of the relationship between fine arts teachers leadership Style and student, self-confidence in Taiwan Elementary Schools*. Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy. Faculty of the Graduate School of the University of the Incarnate Word.
- response theory modeling in applied research: An illustration. *Applied Measurement in Education*, 16(3), 223-243.
- Piers, E. V., & Herzberg, D. S. (2002). *Piers-Harris Children's Self-Concept Scale-Second Edition Manual*. Western Psychological Services, Los Angeles, Ca.
- Rafei, S. El. (2008). *The relationship between self-esteem and gender, grade level and academic achievement, in secondary school, classes in Lebanon*. Thesis submitted for the degree of Doctor of Education At the University of Leicester.

سفید

